
Devrimci, Yurtsever Kamuoyuna;

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin devrimci öncülerinden; Türkiye’de Kürdistan Demokrat Partisi’nin kurucularından Dr. Şıvan ve yoldaşları Çeko (Hikmet Buluttekin) ile Brusku’nun (Hasan Yıkılmış) 26 Kasım 1971’de ülkenin Başur parçasında öldürülmelerinin 45. yıldönümünde kendilerini saygıyla anarken; düşünce ve eylemlerinden öğrenmek amacıyla, uğruna can bedeli bir mücadele verdikleri ideolojik-politik görüşleri hakkında kamuoyunu bilgilendirmeyi çok önemli bir görev kabul ediyoruz.

Dr. Şıvan için; kahraman, yiğit, efsane, gözü pek, savaşçı, fedekar, çalışkan, cesaretli vb. vb. gibi gerçekte fazlasıyla hakkettiği pek çok kişisel niteliğine özel bir vurgu yaparak yad etmekle yetinenlerin aksine; onun ve partisinin ulusal kurtuluş mücadelemize yaptıkları katkıları; düşünce ve eylemleri ile taşıdıkları tarihsel rolün ne olduğunu ve bugün onlardan öğrenmemiz gerekenlerin neler olduğuna dikkat çekerek anmanın esas alınması gerektiğini düşünüyoruz. Bugünkü kuşaklara; Dr. Şıvan ve partisinin Kürdistan Devrimi’ne dair devrimci temele dayanan görüşlerini taşımak gerekiyor. Onların görüş ve pratiklerinin, her bakımdan günümüz devrimci, yurtsever kamuoyunun dikkatine getirilmesine ihtiyaç var. Ulusal kurtuluş devrimimizin karşı karşıya bulunduğu birtakım zorlukların aşılması için de, Dr. Şıvan’ın devrimci çizgisinden, eyleminden çok şey öğrenmemiz gerektiğine inanıyoruz. Bu amaçla, “Dr. Şıvan ve Kürdistan Devrimi” kitap çalışmasından kısa bir özet olan bu yazıyı kamuoyu ile paylaşıyoruz. Burada, ‘Tezler’ halinde aktardıklarımız; önümüzdeki dönemde iki cilt halinde çıkacak olan kitap çalışmasında ayrıntılı irdelenmektedir.

Dr. Şıvan ve kuruluşuna öncülük ettiği partinin görüşlerinin tanınması için; o günkü bilinen zor şartlarda ve sınırlı imkanlara rağmen büyük bir özveri ile hazırlanan ve yazılı hale getirilebilen, basılabilen; içlerinde ancak bir kısmı sonraki kuşaklara, bugünlere kadar ulaşabilen yazılı belgelerin, kitapların öncelikle incelenmesini öneriyoruz. Dönemin bu en tutarlı devrimci çıkışının, o günden başlamak üzere (daha sonraları ise neredeyse sistematik hale getirilerek), Kürdistan işçi ve emekçilerinden,

---

genel olarak Kürd ulusundan adeta saklandığı ve unutturulmak istendiği dikkate alındığında; belgelerin titizlikle incelenmesine gereksinim duyulduğu kendiliğinden anlaşılacaktır. Elinizdeki/okuduğunuz bu yazının sonuna; Dr. Şıvan tarafından hangi kitapların yazıldığı ve kaleme aldığı/ yayınlanan makalelerinin bir listesini ve ayrıca partinin bir belgesine yer veriyoruz. Belirttiğimiz kaynakların yanısıra, konuya dair başka bazı belgelerin-çalışmaların da irdelenmesini öneriyoruz.

Kürdistan Devrimi ve Kürd milletinin ulusal kurtuluş eylemine ilgi duyan, sorumluluk alan ve bir biçimde bu sürecin içinde yeralan tüm çevreleri/herkesi bu Broşür’de ifade etmeye çalıştığımız TEZLER üzerine düşünmeye, tartışmaya davet ediyor ve ulaştıkları sonuçları, değerlendirmelerini bizimle ve kamuoyu ile paylaşmaya çağırıyoruz.

Em salvegerîya 45. emîna kuştina Dr. Şıvan, Çeko û Bruski bi rûmet bi bîr tînin!

Kürdistan Devrimi Uğruna Yaşamlarını Feda Edenler Ölümsüzdür!

Kasım 2016

Düşüncelerinizi şu adrese iletebilirsiniz: kolkark@hotmail.com

Daha fazla bilgi için: <https://kolektifblog.wordpress.com>

ÖLDÜRÜLMELERİNİN 45. YILDÖNÜMÜNDE

Dr. ŞIVAN (Sait Kırmızıtoprak),

Çeko (Hikmet Buluttekin) ve

Brusk'u (Hasan Yıkılmış)

ANIYORUZ!

1960'lı yılların ikinci yarısında Kürd/Kürdistan siyasal arenasında yeralan siyasal hareketler içerisinde, Dr. Şıvan önderliğindeki hareket, ideolojik-politik-örgütsel yönelimi bakımından o ana kadarki oluşumların dışında bir niteliğe sahiptir. Taşdığı ideolojik, politik, felsefi özellikler; tarihsel olay ve gelişmelere dair analizleri; Kürd ve Kürdistan gerçekliği hakkındaki tahlilleri; pratik mücadele içindeki tutarlılığı ve diğer devrimci özellikleri dikkate alındığında, pek çok karakteristik önemdeki özgünlüğü ile, denebilir ki, yaşadığı yüzyıl ölçeğinde, o ana kadar ki siyasal/ulusal Kürd çevrelerine benzemediği kesindir. Bu anlamda, önceki tüm oluşumlardan farklı bir harekettir. Kuşkusuz ki, ona bu özsel farklılığı kazandıran belirleyici önemdeki şey, bir dizi ilkesel ve canalcı konuda Marksizm-Leninizm'den etkilenmesidir. Dr. Şıvan ve partisinin diyalektik materyalist yöntemi esas alma çabası, sorunlara bilimsel teorinin ışığında yaklaşma gayreti ve buradan beslenerek ve hareketle ülkenin somut tahlilinde objektif davranma yeteneğini yakalayarak çıkardığı sonuçlar, öncekilerden neden ayrıldıklarını ikirciksiz bir netlikte açığa vurur.

Dr. Şıvan önderliğindeki hareketin Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde ilk kez yeni devrimci bir başlangıç yaptığı yadsınamaz

---

tarihsel bir olgudur. Bu hareket, çarpıcı bir netlikte yaşadığı zamanın modern sınıf ve ilişkilerini esas almakla tüm ötekilerden ayrılır. Geleneksel pederşahi ilişkilere dayanmamıştır. Aşiret varlığı/zemini üzerinden hareket etmemiştir. Dinsel eğilim ve oluşumları esas almadığı gibi, akraba, hemşeri, yöre bağlarına da dayanmamış; farklı sınıf ve katmanlardaki elitleri esas almamış, belli bir yöre, bölgede sıkışıp kalmamıştır. Başur'da, bilinen önderliğin etkisine rağmen, bu parçada da gelişme zemini bulmuş; Bakur'da ise pek çok bölgede, örneğe Serhat'dan Botan'a, Amed'den Dersim'e [Kimi akıldanelerin Dersimlileri Kürd milletinin dışında gösterme gayretlerinin, yarım yüzyıl evvel Dersimli Dr. Şıvan tarafından şu sözlerle boşa çıkarıldığını da bu vesile ile anmak gerek: **"Dersim Kürt Milli Direnme Hareketidir."**] kadar bir dizi kent ve yerleşim alanında örgütlü bir mücadele yürütebilmiştir ki bu, diğer şeylerin yanısıra, modern sınıfları temel aldığı; işçi sınıfı, emekçi köylülük ve küçük burjuva kesim içerisinde faaliyet yürüttüğünü ortaya koyar. Şunu teslim etmek gerekir ki, Dr. Şıvan önderliğinde kurulan parti, o ana kadar kurulan geleneksel Kürd partilerinden ayrılan bir örgütlenme anlayış ve pratiğine sahipti. Bu hareket tarafından yaratılmaya çalışılan ideolojik-politik çizgi, dönemin tüm siyasal aktörlerinin dikkatinden kaçmamıştır. Her ne kadar Kürd siyaset sahnesine adım attığı andan itibaren göze çarpan önemli bir insan olarak muamele görmeye mahzar olmuşsa da, Dr. Şıvan önderliğinde siyasal bir hareketin inşası ve bu amaçla içine girilen süreçte ortaya çıkan ilgi ve 'yakın takip' çok farklı olmuştur! Nitekim parti ilanı ile birlikte amaçları doğrultusunda hızlı ve yaygın bir örgütlenme sürecine girmeleri, bu devrimci başlangıcın ülke sathında gelişme fırsatı yakalamadan bir an evvel bertaraf edilmesi kararının alınmasını geciktirmemiştir.

Dr. Şıvan'ın kuruluşuna önderlik ettiği parti, tüm ön hazırlıklarını tamamlayıp Bakur'da devrimci temelde silahlı ulusal kurtuluş mücadelesini başlatacağı ve böyle bir başlangıcın tüm Kürdistan parçalarında etkisinin büyük olacağını farkedenden/öngören ABD emperyalizmi, bir an önce sömürgeci devletler eliyle devrimci sıçrayışın önüne geçmek amacıyla, kendileri ile ilişkili çevreleri harekete geçirerek Dr. Şıvan önderliğindeki partinin öncü kadrolarını fiziki olarak ortadan kaldırarak, partiyi tasfiye etmeye karar verdiler.

Dr. Şıvan ve yoldaşları Çeko ile Brusk, **"Devrim yapmayı göze almayan**

---

ve devrim yapmaya hazırlanmayan bir parti, devrimci değildir.” perspektifi ile hareket ettiler. Marksizm-Leninizm’den etkilenerek ve kavrayabildikleri ölçüde oradan ilham alarak Kürdistan’da sağlam devrimci bir örgüt yaratmak istediler. Bu amaçlarına ulaşmalarını engellemek için öldürüldüler. O günkü koşullarda, uluslararası alanda antikomünizm kampanyasının başını çekenlerin, Kürdistan’da güçlü bir devrimciler örgütünün yaratılmasına şiddetle karşı oldukları artık tartışma götürmez bir gerçekliktir. Sözkonusu antikomünist histeri şartlarında, pek çok bölge ve ülkede olduğu gibi, Kürdistan’da da aynı kampanyaya katılan ve/ya da alet olanların varlığı inkar edilemez bir olgudur. Dr. Şivan ve yoldaşları Çeko ile Brusk, bir biçimde işte bu kampanyanın başını çekenlerin istek ve telkinlerine alet olanlar tarafından öldürüldüler. Bu üç devrimci önderin öldürülmesinin akabinde, kuruluşuna önderlik ettikleri partinin örgütsel ve pratik varlığı son buldu. Antikomünizm saldırısının başını çeken emperyalist devletler, onların hizmetindeki sömürgeci rejimler, böylece, bölgede ve özelde Kürdistan’da devrimci bir odağı çok erken bir tarihte yok etme başarısı gösterdiler. Onu ve yoldaşlarını katledenler, bu yolla, Kürdistan’da sağlam devrimci bir zeminin oluşmasına ve giderek komünizmin temellerinin atılmasını engellemek istediler. Dr. Şivan ve partisinin politik istek ve stratejik güzergahının devrimci ilkeler temelinde şekillendiği; taktik tespitlerinin ve somut pratiklerinin aynı ilkelerle uyumlu geliştiği; böyle olmasında belirleyici faktörün ideolojik-teorik bakımdan Marksizm-Leninizm’den güçlü etkilenişi, giderek komünist fikirlerin etkisinin öne çıkmasında vücut bulduğunu gören bölgesel/yerel çevreler; emperyalist devletlerin, özelde ise ABD emperyalist devletinin konjonktürel yoğun etkisi ve de telkiniyle bilinen hegemon yapı ve ilişkilerini muhafaza edip, bir bakıma alternatifsiz oldukları intibasını perçinlemek amacıyla çareyi Dr. Şivan ve yoldaşları Çeko ve Brusk’u öldürmekte buldular. Gelinek yerde, en ufak bir spekülasyona girmeksizin, Dr Şivan ve partisinin fiziki yokoluşuna karar verilmesine giden süreçte dönemin karşıt ideolojik pozisyonlarının belirleyici bir rol oynadığı apaçık ortaya çıkmıştır. Şimdi, bugün hala bu olguyu görmeden siyaset yaptığını sananların aksine; dönemin somut gelişmeleri hakkında asgari bilgisi olan herkes işin özünün dikkat çektiğimiz noktada odaklandığını tespit etmekte zorlanmayacaktır. Dolayısıyla, bazı çevrelerin bilinçli yalan bilgi, masa başı senaryolar temelindeki çarpıtmaları; hatta bazılarının kriminalize etme ve kişisel/biyolojik yakıştırmalar uydurarak

---

---

güya stratejik amaç ve güzergahını apolitik gösterme gayretleri; başka kimilerinin ise Dr. Şıvan ve yoldaşlarının/partisinin tarihsel rolünü ve pratiğini yoksayan, görmezden gelen vb. tutumlar içerisinde girmelerinin -şimdiye kadar yarattığı tahribat hiçte önemsiz olmasa da-, onların tarihe malolmuş tutarlı devrimci gerçekliğini ortadan kaldırması imkansızdır. Biz, kimin, diğerine ne dediği ve yaptığı türünden spekülative, dedikoduya dayanan ve dahası tarihi çarpıtma temelinde, arzuladığı yönde ‘sözlü tarih yazan’ zevatin Dr. Şıvan ve yoldaşlarının öldürülme olayını kişiselleştiren; siyasal bir çizgi ve yaşamı unutturmak için “ölüm-öldürme” vurgusunu öne çıkararak; bir kısmının ise konuyu istihbarati çerçeveye çekme hattında ısrar ettiği; ve gelişmeleri bilen bazılarının adeta kol kırılır yen içinde tutumuyla “aramızda kalsın” suskunluğuna gömüldüğü vs. türünden yaklaşımların hala hakim bulunduğu bir durumda; hakikatin, bütünüyle dönemin ideolojik-politik şartlarında aranması gerektiğine inanıyoruz. Bu belirleyici nedenin bilincinde davranarak, Dr. Şıvan ve partinin önder kadrolarından bazılarının öldürülmesi olayının her bakımdan ortaya çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda olan-biten hakkında asıl sorumluluk doğrudan olayın tanıkları ve arşiv belgelerine sahip olan çevrelerdedir. Her ne kadar üzerinden bu kadar zaman geçmesine rağmen, asıl muhatapları ve sorumluları hala ısrarla gerçeğin açığa çıkmasına bir türlü yanaşmak istemiyorlarsa da, ulusal kurtuluş davasına karşı görev ve sorumluluk duyan herkesin bu meselenin aydınlığa kavuşmasını talep etmeleri ve ısrarcı olmaları doğru ve gereklidir. Zira, ülkemiz devriminin mücadeleci güçleri arasında benzer sorun ve gelişmelerin verdiği zararlar hesaba katıldığında; şu ana kadar Kürd/Kürdistan siyasal güçleri arasında tüm parçaları kapsayan ulusal bir platformun tesis edilememesinin ve sömürgeci düşmanlarımıza karşı ulusal cepheyi oluşturamamanın bir nedeninin de benzer olayların yarattığı derin güvensizlik olduğu dikkate alındığında; bir bakıma, öncelikle yarım asıra yakındır bir türlü (!) ‘çözülemeyen’ Dr. Şıvan, Çeko ve Brusku’nd öldürülme olayının aydınlığa kavuşturulması şarttır.

Dr. Şıvan ve partisinin amacını ve politik hedefini bilenler için, onun gelişmelere, olaylara karşı devrimci bakış açısı ve pratikte devrimci ulusal kurtuluşçu örgüt ve eylem çizgisi ile; ölümüne sebep olanların dengelere oynayan politik bakış açıları ve doğrudan buradan beslenen pragmatist ilişkilerinin, benmerkezci ve dayatmacı tutumları nedeniyle

---

her şeyi kendi menfaatlerine endeksleyen parçacı/dar çizgi ve anlayışın birbirinden ilkesel düzeyde ve tümüyle farklı olduğunu tespit etmekte zorlanmayacaklardır. [Sözkonusu dönemde, diğer Kürdistan parçalarında da, bir biçimde Marksizm-Leninizm'den etkilenmiş ve devrimci temele dayanan çaba ve çalışmaların da aynı kesimler tarafından sekteye uğratıldığı biliniyor; Rojhilat parçasında Suleyman Muini'nin öldürülüp İran sömürgeci devletine teslim edilmesi buna örnek verilebilir.] Çok açık ki on yıllarca bir zaman diliminde, diğer bir ifade ile yaklaşık yarım asırlık zaman sürecinde bu konunun ilgilileri (ve ilgi duyanları) sorumlu bir davranış içinde konuya yaklaşmamışlardır. Üstelik içlerinde, 'izinde yürüdükleri', görüşlerini paylaştıkları ve hatta "Şıvancılar" olarak anılanlarının da bulunduğu bu cemaatte, işin özüne dair, yani gelişmenin içeriğinin ideolojik-politik temele dayandığı hususunda ciddi sayılabilecek bir değerlendirme yapılabilmemiş değildir. Meseleye yaklaşmalarının böyle tecelli etmesinde bizim açımızdan şaşılacak hiç bir şey yoktur. Yoktur, çünkü tüm bu çevreler Dr. Şıvan'ın görüş ve değerlendirmelerine değil, ismine ihtiyaç duyuyorlardı ve dolayısıyla şu ana kadar kayda değer bir düşünce ileri sürmeyişleri anlaşılırdır. Ki, ayrıca sözkonusu çevrelerin artık önceki iddia ve tezlerinden uzaklaşmaları nedeniyle de, Dr. Şıvan'ın ismini zikretmelerini beklememek gerek. Hemen hepsinin onun ve partisinin temel tezlerini ve bakış açısını savunmadıkları dikkate alındığında, böylelerin tutarlı devrimci anlayışa ve kişiliğe sahip ve buradan ileri gelen sosyalizm amacı ve savunusunu sürdüren Dr. Şıvan ile birlikte adlarının anılmasına cesaret etmedikleri, edemeyecekleri besbellidir. Denebilir ki, bir dönem ihtiyaç duyulan Dr. Şıvan ismi; gelinen yerde artık çoğu açısından anılmaz, hatırlanmaz olmuştur. Bir bakıma böyle tecelli etmesi iyi olmuştur, çünkü; onun devrimci çizgisini temsil etmek için gerçekte devrimci çizgi ve pratiğin sahibi olmak gerekiyor. Haliyle, legalistlerin, parlamentaristlerin, reformistlerin ve artık devrim ve sosyalizm sözcüklerini hatırlamak istemeyenlerin Dr. Şıvan ve partisinden ellerini çekmiş olmaları hiçte kötü değildir.

Kuşkusuz ki, Dr. Şıvan ismine sahip çıkmak isteyen; en azından konu hakkında kafa yoran, araştırma yapan ve gerçeğin arayışı içinde bulunan arkadaşlar vardır. Bir şekilde, onun ismini unutturmamak için yazarlar, ismine atıfta bulunanlar ve görüşlerini irdeleyenler de mevcuttur. Her ne kadar bir ara onun kurduğu partide bulunmuş iseler de, bunlardan

---

bazılarının Dr. Şivan ve partisini kavrayamadıkları gibi, anlamadıklarına da tanık oluyoruz ki eski yol arkadaşlarından birinin Dr. Şivan için ifade ettiği “*Fanoncu-Fanon ekolünde-Sartreci*” türünden garabetlere de rastlamıyor değiliz. Umarız, bu düşüncedeki arkadaşlar, yeniden Dr. Şivan’ın eserlerini okur ve işaret ettiğimiz fahiş hatalarını düzeltirler.

Dr. Şivan’ı kendi gerçekliği içinde değil de, mutlaka bir şekilde bilinen bir tarihsel kişilik üzerinden yadetme, tanıma ve tanıtmaya eğilimi de güçlüdür. Örneğe; Dr. Şivan’ı Kürdlerin Che Guevara’sı gören hiçte az değildir. Öte yandan önyargısız ve safiyane yaklaşımla komünist değerlendiren, ya da iyiniyetle bir şekilde ve fakat tarihsel yanılığa pahasına, yani Dr. Şivan’dan sonra siyaset sahnesine çıkan Türkiye sol hareketinden Mahir Çayan çizgisinde gösteren; kişisel yeteneklerini, örneğin girişkenliğini, yaratıcılığını, sözüne güven duyulmasını anmakla yetinen vb. vardır. Ayrıca, bir biçimde Dr. Şivan’a karşı bir türlü saygı duyan ve duygu temelli bir bağlılık gösteren, ismi her anıldığında yokluğunu büyük bir boşluk algısı ile karşılayan görece geniş iyi niyetli çevrelerin varlığı da olgudur. Zira kastettiğimiz bu türden kesimler için ideolojik-politik ayırdında olmadıkları gibi, doğrudan bununla bağlantılı olarak Dr. Şivan’ın politik kimliğini sahiplenme iddiasından da yoksundurlar. Açık ki, böylelerinden, Dr. Şivan’ın çizgisine sahiplik etmelerini ve onun hata ve yetersizliklerine karşı bilimsel temelde mücadele yürütmelerini ve onu aşma çabası içine girmelerini de beklemiyoruz.

Kürdistan komünistleri, yakın tarihimizin en ciddi tarihsel olaylarından biri ve aynı zamanda dolaysız bir netlikte Kürdistan Devrimi’nin önemli unsurlarından olan bu konuya teorik-ideolojik-politik temelde tavır takınmayı doğru bulmaktadır. Başkalarının, “kimin, kimi öldürdüğü” ekseninde konuyu basitleştirmelerine prim vermemek gerekiyor. Bu bağtımda herkesten talebimiz, gerçekte objektif davranma yeteneğini göstermeleri ve ‘sahici’ belgeleri talep etmeleridir. Bir türlü terkedilmeyen spekülasyonlarla ve yine asıl muhataplara ‘toz kondurmayan’ ve olanları görmezden gelen tavır ve davranışların ulusal kurtuluş mücadelemize bir yararının dokunmadığı yeterince açığa çıkmıştır.

Bu yazımızda; Dr. Şivan’ın ve partisinin görüşlerini özetleyip ortaya koyarak; tüm diğer çevrelerden farklı bir yöntem ve bakış açımızın

---

olduğunu vermeye çalışıyoruz ki okuduğunuz bu yazı incelendiğinde de sözkonusu nitelik fark görülecektir. Çıkardığımız sonuçların tüm ötekilerden ilkesel temelde farklı olduğu ortadadır. Amacımız; Dr. Şivan hakkında illaki bir şeyler yazmak değildir; böyle yapanlar var elbette (bunların arasında kişisel gözlemlerinden hareketle ideolojik duruşunu değil de ‘asi’, ‘asil’, ‘cesaretli’ oluşunu öne çıkaranlar; ya da aşırı/kaba subjektif, artniyetli çarpıtmalarda bulununlar vd. var); bizim için belirleyici olan ama, ideolojik-politik görüşleri, Kürdistan Devrimi’ne ilişkin değerlendirmeleridir.

Okuduğunuz yazı; **“Dr. Şivan ve Kürdistan Devrimi”** üzerine kitap çalışmasından kısa bir özettir. Burada, şimdilik kısa notlar halinde yazdıklarımız; önümüzdeki dönemde iki cilt halinde çıkacak olan kitap çalışmasında ayrıntılı irdelenmektedir. Dolayısıyla, Dr. Şivan’ın politik mücadeleye adım attığı 50’li yılların ikinci yarısından öldürüldüğü güne kadar geçen zaman aralığındaki ideolojik-siyasal gelişme evreleri üzerine düşüncelerimizi ve vardığımız sonuçları; ayrıca kimi ilkesel nitelikte olan yanlışları, zaafı ve birtakım yetersizliklerinin detayına girmeyeceğiz. Gerçek olan şudur ki; Dr. Şivan ve partisi, dönemin en tutarlı devrimci temsilini yapsalar da, hata ve yetersizliklerden azade değildiler. Çünkü, içinde buldukları şartlarda, süreç içinde oluşmuş ve o ana kadar her tarafı kaplamış ideolojik-politik kirden ve pastan bir çırpıda kurtulmaları ve her bakımdan hata ve zaafılarından arınmış saf devrimci bir program yaratmaları mümkün değildi. Dolayısıyla, bu ilk devrimci doğumun bazı lekelerinin göze çarpması kaçınılmazdı. Hata ve eksiklikleri bağlamında, şimdilik, birkaç noktaya dikkat çekmekle yetiniyoruz.

Dr. Şivan ve partisi, hatalardan, yetmezliklerden azade değildir. Kanaatimizce, Dr. Şivan ve önderliğini yaptığı partinin hiçte küçümsenmeyecek hatalı tespit ve yaklaşımları, ciddi yetersizlikleri vardır. Birkaçını ifade etmeye çalışalım. Ezen ulus ilerici çevrelerin içinde yer aldığı zaman diliminde siyasal alandaki gelişmelere karşı önemli sayılabilecek yanlış tespitlerde bulunmuştur. Ulusal kurtuluş devrimi için bağımsız örgütlenmeye geçişi ile birlikte tercih ettiği söylem/literatür ulusal kurtuluşçu çerçeveyi aşmamıştır. Kürdistan devrimine önderlik edecek sınıf ve müttefikleri somutunda proletaryanın köylülüğe yedeklenmesi hatasına düşmüştür. Emperyalizme karşı politik tavır

---

ve pratik tutum konusunda teorik ve siyasal açılımı yer yer hatalı ve de yetersizdir. Milli çelişkinin çözümü aşamasında, ulusal demokratik devrimin sömürgeci devletlere karşı yönelen boyutunun emperyalizme karşı mücadele ile bağının kurulmasında yolaçıcı bir rol alınmamıştır. Sömürgeci, “*az gelişmiş ülkeler*” kavramıyla ifade ettiği devlet iktidarlarının sınıfsal niteliği hakkında “*aydın-subay politik elitleri*”, “*cunta iktidarlari*” şeklinde yanlış tanımlamalarda bulunmuştur. Partinin isimlendirmesinin yanlışlığı kadar, “*T’de*” eki ile de parçacı duruş ve anlayışlarla uzlaşma içine girilmiştir. O dönem içinde doğru olan ve mutlaka savunulması gereken bağımsız birleşik demokratik Kürdistan şiarı parti programına alınmamakla ciddi bir hata yapılmıştır. Ayrıca, parti programında federasyon çözümüne açıktan yer vermeyişi de yanlıştır. Yurtseverlik anlamında kullanılsa da, Kürd milliyetçiliği ile övünme; partisinin milliyetçi bir parti olduğunu savunma, ayrıca “*milli ideoloji*” saptamasında bulunması, elbetteki doğru değildi. Başur’daki harekete karşı gösterdiği ulusal hassasiyet temelindeki ilgi bir bakıma gerekli idi, ancak bu parçadaki mevcut önderliği abartılı bir tarzda savunma/sahiplenme tutumu ve genel olarak milliyetçi örgütlülüğün hata ve zaaflarına dair eleştirel bir tutum almaktan kaçınması yanlıştı.

Dr. Şıvan ve kuruluşuna önderlik ettiği partinin ideolojik-politik çizgisine, farklı konulardaki görüş ve değerlendirmelerine eleştirel yaklaşıyoruz. Değişik konu ve sorunlar karşısında takındığı tavır ve pozisyonlarında sadece doğru yanları görüp, hatalı ve zaaf içeren yönlerine dair görmezden gelen bir yaklaşımı reddediyoruz. Dönemin koşulları dahilinde, doğrularını ve yanlışlarını görüp ortaya koyarken; gerekli her konuda kendisini aşmaktan da imtina etmemek gerektiğine inanıyoruz. Aradan geçen zaman dilimini dikkate alarak yaşanan somut ve maddi değişiklikler nedeniyle ‘zorunlu’ bir aşma değil sadece; zira görüşlerini kaleme aldığı anın ideolojik-politik koşulları çerçevesinde kalarakta içine düştüğü yanlışlara dikkat çekmek; bir diğer ifade ile doğruyu yakalama arayışında iken kaçınılmaz hatalarına da değinmek gerekiyor. Ne ki elinizdeki kısa anma yazısı kapsamında Dr. Şıvan ve önderliğindeki partinin hatalarını irdeleyecek fiziki imkan ve ortamdan yoksun oluşumuz nedeniyle böyle bir çalışmayı yapmanın zorluğu ortada ki bahsi geçen iki ciltlik kitapta tüm bunlara ayrıntılı değinilmektedir.

Dr. Şivan'ın *“Kürd Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali”* çalışması, sadece Bakur parçasında değil, Başur ve diğer iki parçada da dönemin en dikkate değer eseridir. Adı geçen çalışma; bir takım eksikliklerine, yanlış ve zaaflarına karşın, Kürdistan Devrimi'nin temel sorunlarına ilişkin dönemin en ileri devrimci düzeyini temsil etmektedir. Adeta, Manifesto niteliğindeki bu eser; esasında, bir bakıma bugün hala aynı değerini korumaktadır. Kuşkusuz, bu eserde aşılması gereken hatalı/yanlış yanlar ve yetersizlikler vardır; ancak gerçek olan şudur ki günümüzde Kürdistan Devrimi'ne devrimci bir bakış açısıyla yaklaşmak isteyen herkes bu Manifesto'nun devrimci özüne başvurmak, oradan beslenmek ve eyleme geçmek, pratikleşmek durumundadır. Geçmişten öğrenmek, Kürd ve Kürdistan tarihinden dersler çıkartmak isteyenler için, bu eser başarılı bir tarih çalışmasıdır da aynı zamanda. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin tarihini kendilerinin ortaya çıkışı ile başlatanların zaaf ve yanlışlarından uzaklaşabilmeleri açısından da, bu kitap iyi bir başlangıç olacaktır.

Kürdistan'da Marksist-Leninist bilimsel teoriyi savunan ve temsil eden bir partinin, hatta fazla sayıda kadronun bile bulunmadığı bir momentte, Dr. Şivan, bu eksikliği giderme hedefine sahipti. Tüm yanlışlarına, zaaf ve eksikliklerine rağmen, o ve yoldaşları her bakımdan bu hedefe ulaşabilmek için devrimci eylemi kavranması gereken esas halka seçtiklerinden; zaaf ve yanlışları ile mücadele etme ve yetersizliklerini giderme, arınarak ilerleme bilinç ve pratiği, onları her geçen gün daha güçlü kılıyordu. Zira, kendi döneminin ML'e ulaşma hedef ve ısrarına odaklanması, bu doğrultuda aktif bir faaliyetin içinde ve önderliğinde bulunması, işte tam da dikkat çektiğimiz sürekli devrimci temelde yenilenme ile doğrudan bağlantılıdır.

Dr. Şivan'ın, ideolojik, politik, örgütsel, pratik gerçekliği irdelendiğinde, o günün koşullarında en ileri devrimci kimliği temsil ettiği görülecektir. Daha sonra Kürdistan'da, özelde ise Bakur parçasında siyaset sahnesine çıkan devrimci çevrelerin hemen hepsi Dr. Şivan'ın (açıktan ismini anmasalar da!) devrimci zemine dayanan analiz ve saptamalarından, değerlendirmelerinden ilham almışlardır. [Dr. Şivan'la aynı partide yer almış bazılarının birkaç yıl sonra şekillenen birtakım siyasal Kürd çevrelerin kurucuları arasında yer aldıkları; içlerinden ancak birkaç

arkadaşın devrimci çizgi/pratik ısrarını koruyabildiğini, bu vesile ile hatırlamakta yarar var.] Böyleleri, gelinen yerde, Dr. Şivan'ın devrimci düşüncelerini hatırlamak istemeseler de, ilk kuruluş yıllarındaki yazı/söylemleri unutulmuş değildir. Bu tür çevrelerdeki tüm dürüst devrimci yurtseverleri de Dr. Şivan'ın devrimci temeldeki görüş ve pratik duruşunu yeniden incelemeye davet ediyoruz.

Dr. Şivan ve yoldaşlarının öldürülmelerinin 45. yıldönümünde; başta Kürdistan işçi sınıfı, yoksul köylülüğü ve emekçileri gelmek üzere; ilerici/yurtsever içerikte Kurd û Kürdistan iddiasındaki tüm çevreleri ve özgürlük, bağımsızlık ve birleşik bir ülke arzu ve sevdasına sahip tüm herkesi; devrim ve sosyalizm mücadelesine gönül verenleri; insanlığın kurtuluşunu kapitalist barbarlığa karşı sosyalizm alternatifinde arayanları ve bu uğurda savaşım içinde yeralanları Dr. Şivan'ın eserini ve pratiğini, kuruluşuna önderlik ettiği partinin görüş ve değerlendirmelerini incelemeye, irdelemeye ve tartışmaya davet ediyoruz. Dr. Şivan'ın adını ve eserini yaşatmak isteyen herkesi, bu çabanın sahibi olmaya çağırıyoruz. Bu, aynı zamanda, proletarya önderliğinde Kürdistan Devrimi'nin kalıcı başarısı için mutlak surette acil gereksinim duyulan Marksist-Leninist Parti'nin inşası için de kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Dr. Şivan'ın düşüncelerini tüm ayrıntılarıyla kitap çalışmasında ele aldığımız için, bu kısa açıklamada bazı konulardaki pozisyonlarını ve değerlendirmelerini **TEZLER** halinde özetle aktarmakla yetiniyoruz. Kürdistan Devrimi karşısında sorumluluk duyan herkesi aşağıdaki tezler hakkında tartışmaya, tavır takınmaya çağırıyoruz.

1) Uzun yıllar yaptığı araştırma-incelemeler; yoldaşları ile birlikte konu hakkında yürüttüğü tartışmalar, parti işleyişi ve kurullarında sürdürülen görüş alışverişleri ertesinde, Kürdistan'ın o günkü sosyo-ekonomik yapısını ve buna bağlı çözülmesi gereken sorunları doğru tespit etti. Bilimsel yöntemi esas alarak ulaştığı verilerin ertesinde üretim ilişkileri esası üzerinden konuyu irdeledi ve dolayısıyla vardığı sonuçlar, savundukları (***“Her ne kadar Kürd toplumu, henüz aşiret ve yarı göçebe etabını tamamıyla aşamamışsa da, derebeylik ve feodal üretim ilişkileri de hiçbir zaman temel ekonomik sistemimiz olmamıştır. Gerçek odur ki, diğer birçok az gelişmiş yada hala sömürülmekte bulunan ülkelerde olduğu gibi, bugün bizim toplumumuzda da komünotodan prekapitalist aşamalara kadar çeşitli üretim ilişkileri ve ekonomik rüşeymler mevcuttur.”***) dönemin objektif durumu ile elifi elifine örtüşüyordu.

2) Kürdistan'ın, parçalanmış sömürge şartlarında tutulduğu gerçeğini ortaya koydu. Daha sonraları ***“önce ben saptadım”*** rekabetine tanık olunsa da, Kürdistan'ın sömürge statüde tutulduğu saptamasının Bakur parçasında ilk kez Dr. Şivan tarafından örgütlü mücadele içinde ve bir partinin görüşü düzeyinde öne çıkarıldığı, savunulduğu olgudur. Emperyalizmin ve sömürgeciliğin Kürdistan'ı bölüp parçaladığı (Polonya örneğini vererek) sonucuna vardı. Diğer ülke deneylerinden de çıkardığı sonuçlar ve dersler [özellikle Cezayir somutunda] ışığında sömürge koşullardaki parçalarda karşı karşıya bulunulan görev ve sorumluluklara değindi. Parçalı durumun, ulusal kurtuluş mücadelesi yürütenlerin önüne koyduğu görevlere ve pratikte nasıl davranılması gerektiğine dikkat çekti. Parçalanma olayına ve birleşik ülke konusuna bazı ezen sollarının yanlışlarına karşı mücadele içinde ***“toplumsal gelişmeyi ve sınıf savaşımını doğrudan hala geciktiren bir haksızlık”*** şeklinde yaklaştı; aktüel politik duruş ve pratik faaliyetinde fiili olarak ülke ekseninde durdu.

---

3) Kürdistan’da, Kürdler dışındaki halkların varlığı bağlamında da verili koşullar dahilinde objektif davrandı ve o günün şartlarında ulaştığı sonuçlar çerçevesinde diğer halklardan Asur, Ermeni, Ezîdî’lerin varlığına değindi ve ayrıca islam dışındaki farklı inanç grupları üzerine değerlendirmeler yaptı. Ve ayrıca, Kürdistan’da müslüman olmayan kesimlerden milli kurtuluş savaşına katılanların varlığına işaret etti.

4) Sömürgeci devletlerin Kürd karşıtı niteliğini gayet isabetli bir şekilde saptadı. BAAS partilerinin iktidarda bulunduğu devletlerin değerlendirilmesi konusunda olduğu kadar, faşist Türk devleti ve onun dayandığı Kemalist temeli isabetli bir şekilde **“ırkçı ve faşist”** tespit etti. Sömürgeci devletlerin Kürd ulusal hareketi ve Kürdistan Devrimi karşısındaki karakterini doğru saptadı; sömürgeci devletlerden gerçek bir kopuşun, ulusal kurtuluşun gerekliliğine vurgu yaptı.

5) Uluslararası ve bölgedeki devletlerle ilişki kurma konusunda aslolanın ideolojik-politik yetkinlik ve bu temelde kendi öz gücüne güven olduğunu çok net bir açıklıkta öne çıkardı. Ulusal kurtuluş mücadelesi yürüten güçlerin, emperyalist devletlerle ilişkilene bağlamında prensipli davranmalarına dikkat çekerek **“kendimizi teslim etmeyelim ve satmayalım. Halkımızın ve partimizin yararı uğruna”** temelinde kimi ilişkilerin kurulabileceğini savundu.

6) Emperyalizme karşı mücadele bağlamında, Kürdistan somutunda perspektif sunma ve alternatif geliştirme bağintısında yetersiz kalsa da, parti programına **“Madde 15: Partimiz, emperyalizmin her türlüüne karşı milli ve sosyal hak talebinde bulunan ya da kurtuluş mücadelesini veren tüm dünya halklarından yanadır.”** doğru tavrını almayı başardı. Yanısıra, partinin illegal çıkartılan yayın organının kapağına **“Proleteren Hemû Cîhan û Xelke Bîndest Yekbîn!”** belgisini alarak, bilinç taşımaya çalıştı.

7) Ezen ulus devrimcilerinin ‘ortak örgütlenme’ ısrarına karşı, Kürdistan Devrimi için bağımsız örgütlenmeyi savundu. Bir süre Türkiye ‘sol’ hareketi ile yakın ilişkiler içinde bulundu; fakat Marksist-Leninist bilgi ve kavrayışı geliştikçe, ülke devrimi için bağımsız örgütlenme perspektifine ulaştı ve pratikte de buna denk düşen bir çalışma yürüttü. İsrarla ortak örgütlenme dayatmasında bulunanlara karşı ML kaynaklara dayanarak ve

---

ülke/ulus gerçekliğinin tam bilincinde davranarak mücadele etti ki ezen ulus ilerici örgüt ve çevrelerinden devrimci temelde kopuşun öncüsü oldu.

8) Kürdistan işçi sınıfı ile emekçilerinin ezen ulus işçi sınıfı ve emekçilerinin aynı ekonomik, politik, sosyal, düşünsel koşullarda yaşamadıklarını kavradı ve bu konuda ML ilkeyi Kürdistan koşullarında yerli yerine oturttu. Sosyalşovenlerin aksine, Kürdistan devriminin ezen ulus proletaryası ve emekçileriyle ortak bir devrimle mi, yoksa bağımsız karakterli bir devrimle mi meselesinde coğrafyacı yaklaşmadı. Konuya, sosyoekonomik ve politik durumu esas alarak, tarihi-materyalist bir perspektifle yaklaştı.

9) Leninist kavrayışın sonucu olarak ezen ulus/ülkelerdeki işçi ve emekçilerin görevleri ile, ezilen ulus/ülkelerdekilerin görevlerinin farkını doğru bir temelde ele aldı. Dolayısıyla sınıfsal çelişki ve çözümü ile, milli çelişkinin varlığı ve çözümü meselesini doğru saptadı. Ezen ülke/uluslarla ilişki bağlamında, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi doğrultusunda ve tam hak eşitliği temelinde berrak bir duruş sergiledi.

10) Ulusal kurtuluşçu güçlerin ortak hareketi, ittifaklar, parçalararası ilişki, ulusal birlik gibi sorunlarda doğru saptamalarda bulundu. Dönemin Kürd hareketlerini değerlendirirken [somut olarak Başur'daki hareket ve liderliği hakkında ciddi subjektif yaklaşımları olsa da], pratikte oynadıkları role, somut verilere vb. bakarak sonuçlar çıkardı, tespitler yaptı. Ulusal birliğe verdiği önem kadar, Kürdler arasında birlik ve dayanışmaya zarar veren yaklaşımlara karşı da açık tavır aldı. İyimser olduğu kadar, Kürd cephesinde yeralanların ihanetinin mümkün olabileceğini de hesaba kattı ve dönemin koşullarında gayet 'sert' sayılabilecek eleştirilerde bulundu. Hatta bu amaçla bir de kitap "*Cahş û Cahşîî (Caş ve Caşlık Meselesi)*" yazdı.

11) Kemalizm hakkındaki değerlendirmesi [50'lerin sonu, 60'ların ilk yarısında hatalı tespitlere sahipti ve fakat bu yanlışını aştı], dönemin Kürdistan sol-ilerici-yurtsever güç ve hareketleri içinde en ileri düzeyi temsil ediyordu. Hatta öyle ki zamandaş Türk sol cenahında hemen herkesin bir biçimde Kemalizmin peşine takıldığı bir momentte, yani 60'ların ikinci yarısının sonunda son derece isabetli bir içerikte Kemalizm hakkında "*ırkçı ve faşist Kemalistler*" saptamasında bulundu. Kemalizme

---

faşizm demesi ve Hitler faşizmi ile kıyaslaması, adeta ‘kutsala’ meydan okumak anlamındadır. Yine Kürdler için Kemalizmin ne anlama geldiği ve nasıl davranılması gerektiği bağlamında da somut belirlemelerle yol gösterici bir rol oynadı. Denebilir ki, Türkiye’de, o zamana kadar ilk kez Dr. Şıvan tarafından Kemalizme ‘kafa’ tutuldu ve niteliği açığa çıkarılarak mahkum edildi; ancak bir süre sonra Türkiye devrimci hareketinde çok dar bir kadro tarafından bilinen değerlendirmeler geldi.

12) Profesyonel devrimciler örgütünü, parti içi disiplini, eleştiri-özeleştiri ilkesi temelinde demokratik merkezîyetçi bir parti örgütlenmesini savundu. Kürdistan Devrimi’nin başarı yolunun örgütten geçtiğinin derin bilincinde hareket ederek, bazılarının yaptığının aksine cephe türü bir örgütlenmeyi değil, partileşme hedefinde ısrar etti. Kısa süren örgütsel yaşamında dikkatinin merkezinde partinin gelişip güçlenmesi duruyordu. Birkaç yıl içinde, binlerce parti üyesi kazanıldı; onlarca parti komitesi kuruldu ve görece Bakur parçasının hemen her yanına yayılan bir parti örgütü ağı kuruldu. Silahlı mücadelenin bu örgüt/parti tarafından yürütülmesi siyasetini savundu, pratikte de bununla uyumlu bir faaliyet yürüttü.

13) Teori-pratik, söz-eylem uyumu bağlamında, döneminin en dikkate değer devrimci duruşunu temsil etti. Dr. Şıvan’ın eserlerini, yazı ve değerlendirmelerini okuyanlar; örgütsel/partili yaşamı ve mücadelesi hakkında somut bilgi sahibi olanlar, onun, düşündüklerini pratiğe geçirmede kusursuz davranan devrimci bir kişilik olduğunu teslim edeceklerdir, etmektedirler de.

14) İlegal örgütlenmenin gerekliliğine vurgu yaparak, pratikte de tutarlı bir çizgi izledi; illegal temelde örgütlenme faaliyetini geliştirdi ve dönemin koşullarında başarılı sayılabilecek görece geniş bir örgütlenme ağı yarattı. Çalışmaların, diğer parçalarda da etkileri hissedildi ve partiye karşı ilgi giderek kitlesel bir boyut kazandı. Dr. Şıvan önderliğindeki hareketin Kürdistan’da, özellikle de Bakur’dan sonra Başur’da etkilerini göstermesi; örgütsel büyüme ve hazırlıkların Türk sömürgeci devletine karşı ulusal kurtuluş mücadelesini silahlı boyuta vardırma olgusu, dönemin ilgili tüm güçlerini, özelde ise ABD emperyalizmi ve onunla ilişkili güçlerin dikkatinden kaçmadı. O ana kadar varolan Kürd örgütsel yapılarının izlediği örgütsel yol ve yöntemlerin dışında; ML’den esinlenerek illegal

---

temelde devrimci bir örgütlenme başarısını gösteren bu yeni gelişmenin bertaraf edilmesi adı geçen karşıdevrimci odakları hızla harekete geçirdi.

15) Parlamentarist yolla, sömürgeci rejimlerin hizmetindeki kimi partilerin içinde yeralarak Kürd ulusal meselesinin çözülemeyeceğini açıkca ortaya koyduğu gibi; legal ve ‘sivil’ çalışmayı esas alarak sonuç alınacağını vaaz eden reformist ve düzen içi çözümlere karşı da net bir tavır aldı. İlegal yayın organı dışında, legal yayıncılığı da prensip olarak reddetmedi.

16) Zamandaşı Kürd örgütlerinde olmayan ve ilk kez Dr. Şıvan öncülüğündeki parti yaşamında görülen bilimsel teori ışığında öncelikle kadroların eğitilmesi kararı ve de pratiği, tarihsel önemde bir çıkıştır. Yalnızca kişisel bilgi birikimini geliştirmek için değil; milli kurtuluşun ancak teorik yetkinliğe sahip kadrolar ve parti üyeleri tarafından ve önderliğinde gerçekleşebileceğini, bu düzeyin yakalanabilmesi için içeride yoğun bir eğitim faaliyetinin önemine vurgu yaptı ve olanaklar ölçüsünde pratiğe geçirdi. O ana kadar ki mevcut Kürd siyasal çevrelerinin yapmadığı şeyi, başarmaya çalıştı. Onlar, dünyayı Kürdistan’dan değiştirmek için yola çıktılar ve bu amaçla örgütlü mücadelenin tüm gereklerini yerine getirmeye çalıştılar.

17) Kürdistan Devrimi’nin başarısının zora dayalı ve silahlı mücadele yoluyla sağlanacağını söylerken; herhangi bir devrime öykünme temelinde değil, doğrudan ML eserleri inceleyerek ve teorinin ışığında somut şartları doğru tahlil ederek bu sonuca vardı. Rusya, Çin, Vietnam ve diğer devrim deneylerinden öğrenmeye, sonuçlar çıkartmaya çalıştı. Bu ve diğer devrim deneyimlerinin dogmatik/kopyacı/özentili vb. temsilinden özenle kaçındı ve ülke gerçekliği temelinde savaşıma esas aldı. Nitekim, diğer şeylerin yanında, Kürdistan’da gerilla/peşmerge örgütlenmesi ve savaşı temelinde yapılanma ve pratikleşme başarısı gösterdi ve örnekse bu amaçla Başur’da askeri kamp kuruldu. Kısa süre içinde 5 binden fazla silahlı savaşçı sayısına ulaşıldı.

18) Gerilla savaşının başlatılması için yoğun bir hazırlık yapıldı. Kişi olarak Dr. Şıvan askeri alanda da yeteneklerini mücadelenin başarısı için ortaya koydu. İyi düzeyde askeri strateji bilgisi ve aynı zamanda başarılı savaşçı taktisyen olduğunu kanıtladı. Gerilla savaşının başlatılması

---

amacıyla Bakur parçasında çok somut çalışmalar yapıldı ve tüm bunlarda Dr. Şıvan ve partinin önder kadroları da aynı zamanda birer savaşçı olarak yer aldılar. Zira, daha 1969 yılında Başur parçasında kurtarılmış bölgelerde iken, savaş cephelerinde de savaştılar. Bu deneyimleri, onlara, her parçanın özgünlüğünü bilince çıkartma fırsatı da verdi ve böylece Bakur'da bir tür empoze ve basit bir Başur kopyacılığı tehlikesinden uzak durmalarını sağladı.

19) Ulusal cephenin kurulmasının gerekliliğini savundu. Bu cephe içinde ama partinin, kendi deyimiyle **"devrimci bir çekirdek"** gerekliliğine özel bir vurgu yaptı. Ve milli bir program etrafında ulusal cephenin önemini savundu. Kürdistan ulusal kurtuluş savaşının her daim en büyük handikapı olan örgüt/çevrelerin birbirlerine karşı düşmanca tutumlarını mahkum etti ve ulusal birliğin gerekliliğini öne çıkardı. Bu bakış açısının, ne yazık ki, o zaman ve daha sonraları bir türlü hakim hale gelmediği; ulusal birlikten kaçarak mücadeleye ne büyük zararların verildiğini biliyoruz. Her vakit milli birlik isteğini ve pratiğini kanıtlamış olan Dr. Şıvan ve yoldaşlarını andığımız, onların devrimci yurtsever anısına bağlı kaldığımızı ifade ettiğimiz bu yazıda; ulusal birliğin zorunlu/acil bir gereksinim olduğuna dikkat çekmenin tam da yeridir.

20) Şoven ve sosyalşoven görüş ve yaklaşımlara karşı kararlı bir mücadele sürdürdü. Sömürgeci devletlerin ırkçı-şoven politikalarını mahkum ettiği gibi, 'sol' ve ilerici kesimlerde etkili olan sosyalşoven görüşlere karşı da tutarlı mücadele yürüttü. Özellikle, 60'larda revaçta bulunan Kemalist ve BAAS türü ideolojik-politik etkiler altında yolunu şaşırarak 'sol'lara karşı ciddi bir savaşım içine girdi. Şimdilerde nasyonaldemokratik/faşist bir görüğe dönüşen cenahın öncelleriyle tutarlı bir ideolojik mücadele yürüttü.

21) Türkiye'de daha sonraları şekillenen pek çok devrimci siyasal çevre, Dr. Şıvan tarafından verilen mücadele ile açılan yol ve zeminden çok şey öğrendiler. Onun öldürülmesinden bir süre sonra, Kürd ulus gerçeğinin ve Kürdistan'ın varlığının kabulü; hatta birleşik ülke konusunun tartışma gündemine getirilmesi; bölgesel özerkliğin savunulması; Kemalist hareketin niteliğinin ırkçı-faşist tanımı; parti önderliğinde silahlı mücadele/gerilla savaşının savunulması gibi birtakım konularda devrimci

---

tespitlerde bulunan kimi Türkiye devrimci çevrelerinin gerçek öncüsü ve etkilendikleri esasında Dr. Şıvan'dır. Deyim yerinde ise, Dr. Şıvan üzerine yapılacak ciddi bir arkeolojik kazıda(araştırmada), tüm bu hakikatler görülecektir.

22) Ekim Devrimi'nin kazanımlarını savundu. Kürdistan'ın o günkü koşullarında bu savunu kuşkusuz çok önemli ileri bir adımdı. Ekim Devrimi kavrayışı, onun insanlığın kurtuluşunun sosyalizm alternatifinde olduğu savunusuna götürdü. Dr. Şıvan, adeta Ekim Devrimi'nin 50. yıldönümü zaman diliminde; bu devrimin uluslararası önemini bilince çıkardığı gibi, Kürdlere dair önemini de gördü ve yazılarında bu konulara da yer verdi.

23) Sosyalist Sovyetler Birliği devletinin Kürdlere ilişkin tavır ve politikaları bağlamında tarihsel gerçekler ışığında objektif saptama ve sonuçlar çıkardı. Bir süreden bu yana birtakım Kürd çevrelerinde moda olan Sovyet karşıtlığı temelindeki tarih çarpıtcılığının tam aksine; olgulardan hareket ederek Sovyet-Kürd ilişkileri bağlamında objektif durumu yansıtan doğru tespitler yaptı.

24) Sovyet Kürdlerinin sosyalizm koşullarındaki kazanımları bağlamında doğru bir tavır aldı. Onunla aynı partide yer almış kimilerinin daha sonra saldırgan bir tarzda sosyalist Sovyetler Birliği karşıtlığı yaptığını biliyoruz. Böyleleri unutmış olabilirler, ama Dr. Şıvan'ın Sovyet Kürdlerinin sosyalizm şartlarındaki kazanımlarını ortaya koyduğu; Ereb Şemo ve Heciyî Cindî örneklerinin yanısıra, kültürel gelişimleri hakkında da somut verilere dayanarak olumlu bir yaklaşım içerisinde hareket ettiği ve örnekse **"SSCB'inde sadece 150 000 Kürt yaşamaktadır. Oysa bu memlekette aynı tarihler arasında, 600 adet orijinal Kürtçe eser yayınlanmıştır."** gibi bilgileri kamuoyu ile paylaştığı belgelidir.

25) Mehabad Kürd Cumhuriyeti'nin kuruluşu-yıkılışı sürecine (bir süreden bu yana yaygın olan çarpıtma ve iftiralar hatırlansın!), olgular temelinde devrimci bir perspektif ile yaklaştı. Son dönemlerde, bazı Kürd çevrelerin tüm sorumluluğu SSCB'ye yüklediği gözönüne getirildiğinde, Dr. Şıvan'ın tespitlerinin tarihsel devrimci değeri bir kez daha ortaya çıkıyor: **"Genç Cumhuriyet, savaş sonrasının meydana gelen pazarlıkları arasında, dışardan tezgahlanan çok büyük tehlikelerle karşı"**

---

karşıya bulunmakta idi. Özellikle Anglo-Saksonların, Ortadoğu petrol rezervlerinin de çok büyük önemi dolayısıyla, komünizm sızmasına karşı Türkiye'den Güneydoğu Asya'ya kadar uzanan topraklar üzerinde sağlam bir cephe kurmak amacıyla çevirdikleri diplomatik dalaverelerin sonunda üç devlet yöneticileri (Türkiye-İrak-İran) birkez daha biraraya getirildiler.

Bu sefer, ABD'de sahnede bulunmakta idi. Anglo-Sakson diplomasisi Kürt Tehlikesi faktörünü ustaca kullandı ve ilgili hükümetleri askeri-ekonomik ve politik destek vaadleri karşılığında, tamamen kontrolü altına aldı. 1946 Mart'ında Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin müşterek bir hareketle yıkılmasının temin edilmesi karşılığında, Türk, İran ve Irak hükümetleri, petrol de dahil olmak üzere, memleketlerinin tüm politik ve jeo-politik kaderlerini büyük bir ihanetle, batılı büyük güçlerin eline teslim ettiler.”

26) Mehabad Kürd Cumhuriyet'in yıkılışı sonrası Sovyetler Birliği'ne doğru Uzun Yürüyüş'e çıkmak zorunda kalan Mıstefa Barzani önderliğindeki Kürdlerin Sovyetlerde kaldıkları süre içindeki yaşamlarına dair objektif tespitler yaptı. Başur'da, kurtarılmış alanlarda ve savaş cephelerinde Sovyetlerden geri dönen uzun yürüyüşçülerle yaptığı görüşme ve konuşmalarda da, bu kesimden insanların Sovyetlerde kaldıkları süre zarfında pek çok bakımdan eğitilmelerinin, yetkin hale getirilmelerinin bu parçadaki ulusal mücadelenin ilerletilmesine önemli katkı sunduğunu da ortaya koydu.

27) Mark-Engels-Lenin-Stalin tarafından temelleri atılan bilimsel teoriye dayanarak sorunlara çözümler bulmaya çalıştı. Yazılarında görüleceği gibi, özellikle de Lenin ve Stalin eserlerini okuyarak, görüşlerini geliştirme, olgunlaştırma çabası içine girdi. Ulusal sorun bağlamındaki sapmalarla mücadele ederken, Leninist ulusal siyaseti “*Oysa, Türk solcularının aksine, gerçek sosyalistlerin ve özellikle Lenin ve arkadaşlarının millet meselesi konusundaki teorik tezleri ve fiili tutumları son derece açık ve samimidir.*” referans aldı. O dönem, parti programlarının bir köşesine ihtiyaç gereği göstermelik ML sözler yerleştirenlerin aksine, o, bilimsel teorinin ışığında hareket etme çabasını hep diri tuttu.

28) Uluslararası komünist hareketteki ayrışma, dönüşme, sapma ve

---

akımlara karşı genellikle isim vererek tavır alma yöntemini tercih etmese de, pek çok ilkesel ve önemli konudaki değerlendirmeleri ile farkını ortaya koydu. ML'in klasiklerini doğru saptamasının yanısıra, bazı somut gelişme ve örnekler nezdinde komünist ve devrimci nitelikteki bazı önder/liderler hakkında da objektif belirlemeler yaptı.

29) Modern revizyonist teori ve değerlendirmelerin revaçta olduğu; özellikle Kürdistan'da etkilerini gösterdiği ve bu akıma karşı ciddi pragmatist ilişkilerin hakim bulunduğu bir dönemde, tüm eksikliklerine karşın, modern revizyonizm cephesinde yeralmadı. Bilakis bu revizyonizm türünün temsil edildiği sahte sosyalist, gerçekte bürokrat devlet kapitalisti SSCB'nin kimi pratiklerine karşı çıktı. Dönemin antikomünizm histerisi gereği karşıdevrimci odaklar tarafından bilinçli olarak Dr. Şıvan ve partisi her ne kadar **“Sovyetler Birliği'nin hizmetinde komünist”** lanse edildi idiyse de, gerçekte o yılların Sovyetler Birliği devleti ile hiçbir şekilde ilişkili olmadığı ve bilakis eleştirel bir pozisyonda durduğu besbellidir.

30) Dr. Şıvan ve partisi dönemin bilinen ideolojik odakların başını çeken partiler arasında, örnekse SBKP, ÇKP, AEP ve/ya da Vietnam, Küba, Yugoslavya vb. birini tercih eden, kendisine yakın gören ve bir biçimde ilişki kuran bir pozisyona da girmedir.

31) Ulusal ve sosyal kurtuluş devrimlerinin başarısı için mücadele amacı olmayan sivil toplumcu, anarşist, eurokomünist, troçkist vs. akımlara da ilgi duymadığı tarihsel bir gerçekliktir. Bu tür akımların Dr. Şıvan'ın ve partisinin devrimci düşünce ve eyleminden hiç bir şekilde bahsetmemeleri anlaşılırdır.

32) O güne kadarki Kürd siyasal çevreleri ML temelinde bir ulus tanımı yapmamıştı. Türkiye resmi sınırları dahilinde Kürdlerin ayrı bir ulus olduğu ve ulusal haklarının varlığının kabulü gerçeğini ortaya koyan, her türden inkarcı ırkçı yaklaşım ve sosyalşoven eğilimlere karşı savaş açan ilk tutarlı devrimci de yine Dr. Şıvan'dır ki onun bu tavrının belirleyici nedeni ulus tanımı bağlamında Leninist bakış açısını savunmasıdır.

33) Ulusal sorunda Leninizmden etkilenen ve görece onu bilince çıkararak bakış açısı nedeniyle ki, ulusal kurtuluş savaşlarının ne anlama geldiği hususunda da doğru belirlemeler yaptı. Ulusal sorunun özünde bir köylü

---

sorunu olduğu vb. bağlamında Leninist bakış açısını savundu. Dr. Şivan tarafından ilk kez yüksek sesle ilan edilen Kürd ulus gerçekliğini daha sonraları bazı ilerici, devrimci çevreler bilinçli bir çabayla başka kimi şahsiyetlere maletseler de, gerçek durum belgelerde (ve de arşivlerde) mevcuttur.

34) Dil'in tanımı konusunda da Marksist bakış açısına sahip oldu. Kürdçe'nin ayrı bir dil oluşunu ortaya koyarken, Marksist-Leninist klasikleri esas aldı. Nitekim, Kürdçe'nin Lehçelerini incelerken seçtiği bilimsel yöntem temelinde özgün durumu izaha çalıştı. Pratikte Kürdçe'nin Lehçeleri üzerine çalıştı ve ulusal kurtuluş mücadelesi ve dil ilişkisine verdiği önemden ötürü (Bakur'da Kürdçe'nin 'resmi dil' talebi savunusuna karşın), içinde yer aldığı parti ve kişi olarak kendisi Kürdçe dilinin önemi üzerine nisbeten ayrıntılı (Gramer kitabı hazırladığı hatırlansın) durdu; özellikle de siyasal Kürd çevrelerinin ve de kamuoyunun dikkatini bu noktaya çekti. Yazı ve eserlerini Kürdçe yazmaya özen gösterdi.

35) Din üzerine görüşlerini de ortaya koydu. Dinin Kürd toplumunda ve Kürdistan'da oynadığı rol üzerine durdu ve yaşadığı dönemin koşullarını da hesaba katarak, devrimcilerin görev ve sorumluluklarına işaret etti. Din sorununa yaklaşımı (kısmen uzlaşma izlerine rastlansa da), o günün Kürdistan gerçekliğinde devrimci idi. Pratikte sekter ve toptancı davranmadı, Kürd toplumunun çok başarılı bir analizini yaptığı için, köylü ağırlıklı kırsal alanlarda çalışırken din vb. gerçekliğini gözeterek hareket etti.

36) **“Türkiye'nin toprak bütünlüğü”** vurgusu zaafına karşın, iki halkın tam hak eşitliği esprisi temelinde ve **“ulusal kültürel özerklik”** anlayışını reddederek, 'Bölgesel Özerklik' hususunda doğru görüşler savundu. Milliyetçiliğin en temel dayanaklarından biri olan ulusal devleti (ulus devletçiliği) kutsayıp yücelten ifadeler kullanmadı ve bu talebi parti programına da almadı. Bölgesel özerkliğin ne anlama geldiğini, nasıl anlaşılması gerektiğini soyut ve Türkiye dahilinde doğru değerlendirdi. Ancak, bu kadarıyla yetindi; ve parti programına bağımsız Kürdistan somut isteğini almadı.

37) Ermeni soykırımı bağlamında özel bir çalışması, değerlendirmesi olmamakla birlikte, Ermeni sorununda ifade ettikleri [örnekse; Sevr

---

Antlaşması'na katılan taraflar özgülünde Batı Ermenistan olgusuna dikkat çekmesi.] dikkate alındığında, eğiliminin olumlu olduğu söylenmelidir. Bugün hala, Kürd ulusal hareketinin ezici çoğunluğu tarafından tartışılmasına bile 'sıcak' bakılmayan ve bir türlü hatırlanmak istenmeyen Kürdlerin soykırımındaki rolüne ilişkin **“Kürt halkının Müslümanlığını sonuna kadar istismar etmek suretiyle sağladıkları destek”** çerçevesinde kalsa da, takındığı tavır, yaşadığı dönem dikkate alındığında, gayet ileri bir saptama niteliğindedir. O günün Türkiye 'sol' hareketinin bu konuda Kemalizmin kuyruğuna takıldığı hatırlandığında; Dr. Şivan'ın konruya dair önemli kimi eksikliklerine karşın onlardan ayrıldığı ve ileri bir konumda durduğu çok açıktır.

Yên kû ji bo şoreşa Kurdistan canê xwe dane bê mirin in!

Em salvegerîya 45. emîna kuştina Dr. Şivan, Çeko û Bruska bi rûmet bi bîr tînin!

Yaşasın Bağımsız, Birleşik, Demokratik, Sosyalist Kürdistan Mücadelesi!

Dr. Şivan'ın YAŞAMINDAN...

Dr. Şivan'ın tüm yaşamını her bakımdan konu edinen bütünlüklü bir biyografisinin yazılmasına gereksinim duyulduğu çok açık. Yaşamına dair birtakım bilgiler kamuoyu tarafından bilinse de, dikkat çektiğimiz ihtiyacın karşılanması gerekiyor. Bu broşür vesilesi ile; Dr. Şivan'ın yaşamından kimi önemli kesitleri veriyoruz.

Dr. Şivan, 1935 yılında Dersim'in Qısle (Nazimiye) ilçesine bağlı Hakis kasabasının Cıvarık/Cıvrak (Sarıayla) köyünde doğar. Daha çocuk yaşta, 1941'de babası vefat eder. Dönemin sömürgeci sisteminin asimilatör çarkına alınanlardan biri de Sait olur ve köyünde yapılan ilkökula (1944 yılında) başlar. 1949'da Tunceli'de ortaokula kayıt yapar. Aynı öğretim yılının sonunda Yatılı Bölge Okul sınavını kazanır ve Balıkesir'e gider. Orada, Orta Okul ikinci sınıfa devam eder. 1955'de liseyi bitirir. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi sınavlarına girer ve bu sınavda üçüncü olma başarısını gösterir. 1955/56 döneminde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne yatay geçiş yapar.

Öğrenci Sait, politik gelişmelere de ilgi duyar. Ocak 1957'de bir grup arkadaşı ile birlikte **“Tunceli Kültür Derneği”**nin İstanbul şubesini açar. Ve aynı yılın Mart ayında derneğin yayın organı olarak **“Ceride-i Dersim”** adıyla bir gazete çıkarır. Gazeteye, yazılar yazar. Yazarlık serüveni, daha sonra Akis, Forum, Vatan, Yön, Dicle-Fırat, Sosyal Adalet, Milliyet vb. gibi dergi ve gazetelerde devam eder.

Politikaya ilgi duyan öğrenci Sait, dönemin siyasal gelişmelerine duyarsız kalmaz. Tarihe 49'lar olarak geçen Türk sömürgeci devletinin Kürd ilerici/aydın kesimine yönelik tutuklamalarında tıp öğrencisi Sait'de vardır. 17 Aralık 1959'da tutuklanır; Mart 1961'de tahliye edilir. 1961'de evlenir. Daha sonra, Dârâ ve Ruken adında iki çocukları olur. Tutukluğu döneminde girdiği sınavları başarıyla geçer ve 1962 yılında Üniversite'den mezun olur. Bir süre, Güdül ve Gemerek'te 'Hükümet Tabipliği' görevinden bulunur; sonra, Yunak Devlet Hastanesi Başhekimliği yapar. 1965-67 arası Isparta'da askerdir. Bu sırada, Antalya'da görülmekte olan dava nedeniyle Sait Elçi ve TKDP'nin yöneticilerini ziyaret eder; mahkemelerine katılır. 49'lar davası sonuçlandığında, mahkemeden Sait'in için “kamu haklarından men” ve Isparta'da **“genel gözetim altında bulundurma”** kararı çıkar.

Daha sonra, zaman zaman, bilinçli olarak Türkiye dışına çıkar. Bu geziler, ona, ülke devrimi ve ulusun özgürlüğü uğruna neler yapılabileceği konusunda netleşmesine katkı sunar. Nitekim, yaptığı ön hazırlıklar, çalışmaları, onu ve bir grup arkadaşını Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin zaferi için yeni bir parti kurmaya yöneltir. 4 Ekim 1969'da bir grup arkadaşıyla birlikte Başur parçasına geçer. Burada, IKDP tarafından kendilerine bazı olanaklar sağlanır. 28/29 Haziran 1970 yılında 14 arkadaşıyla birlikte Türkiye'de Kürdistan Demokrat Partisi'ni kurarlar; aynı toplantıda, Dr. Şivan partinin genel sekreterliğine seçilir. Tekrar, bir grup yoldaşıyla birlikte ülkenin Başur parçasına geçer ve burada 'kamp' imkanı edinirler. Kampta, yalnızca askeri hazırlıklar yapılmaz; Kürdler/Kürdistan tarihi üzerine eserleri incelemekle yetinilmez; bunların yanısıra kadroların ideolojik-siyasal eğitimine çok ciddi ağırlık verilir; özellikle Marksist-Leninist eserlerin eğitimi yapılır. Kamptaki çalışmalar buldukları alandaki yurtsever yoksul emekçi kesimlerin ilgisini çeker, kitlelerde belirgin bir sempati gelişir. Bütün bu olan biten gelişmeler emperyalist ve sömürgeci devletler tarafından ve onlarla ilişkilendirilmiş yerel güçlerce rapor edilir.

Önceden yapılan ön hazırlıklar ve parti kuruluş toplantısında alınan kararlar doğrultusunda Bakur parçasında örgütlenme çalışmalarına hız verilir ve kısa sürede onlarca bölge ve alanda parti komiteleri kurulur; kitlelerle bağlar geliştirilir ve diğer Kürdistan parçaları ile ilişkilendirilir.

Dönem, antikomünizmin gücünün doruğunda seyrettiği bir zaman aralığına denk gelmektedir. Kürdistan da komünist devrimci bir damarın, Marksist-Leninist temele dayanan ideolojik-politik bir örgütlenmenin gelişip, güçlenmesini istemeyen tüm çevreler, kurulan bu yeni partinin amacını ve eylemini saptadıkları andan itibaren, önder kadrolarının yokedilmesine karar vermeleri gecikmez. Nitekim, 26 Kasım 1971'de Başur'da bilinen antikomünist çevreler tarafından partinin önde gelen kadrolarından Dr. Şivan, Çeko [Amed/Kulp doğumludur. Ankara Üniversitesi Kimya Fakültesi mezunudur.] ve Brusik [Dersim merkeze bağlı Ağdat köyünde 1945 yılında doğmuştur. İstanbul Yıldız Teknik Mühendislik Fakültesi mezunudur.] katledilir.

Dr. Şivan'ın ESERLERİ...

- **K. Bedirxan – S. Şivan; Zımanê Kurdî (Kürd Dili)** Kava Yayınları; İstanbul, 1976
- **Ferheng Kurdî û Türkî** J. Blau'nun Kürdçe-İngilizce-Fransızca sözlüğünü bir çok eklemeye ile Türkçeye çevirir Dr. Şivan. Bu eserin ilk baskısı 1971'de ikinci baskısı ise 1975 yılında Belçika'da yayımlanır.
- **Kuzey Irak Kürt Halk Hareketi ve BAAS Irkçılığı** Komal Yayınları; Ankara, 1975
- **Kürt Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali** Bu eser, 6 Mart 1970'de Kürdçe ve Türkçe dillerinde hazırlanır; 'Kürdistan İhtilali' bölümü 1975'de yayımlanır.
- **Caş û Caşîti (Caş ve Caşlık Meselesi)** Bu çalışması Kürdçe yazılıp, teksir edilerek dağıtılmıştır.
- **Memo Qol** Dersimli bir savaşçının yaşamını roman tarzında kaleme alan bu kitap hakkında yeterli bir bilgi bulunmamaktadır.
- **Gerilla Savaşı** Bu konuda bir kitap yazdığı söylenmektedir; ancak somut ve maddi bir kanıtı ulaşabilmiş değiliz.
- **Ezen Ve Ezilen Milletler Sorunu** Belirttiğimiz başlığı taşıyan bir eser yazdığı ve fakat bu çalışmanın daha sonra bilinçli olarak (Bir iddiaya göre, dönemin SSCB'sini eleştirdiği için) kaybedildiği bilinmektedir. Kitaba dair, bir dönem Dr. Şivan ile aynı partide yeralan Ömer Çetin, konu hakkında yaptığı bir açıklamada, bu kitabın kendisinde olduğunu, kardeşi tarafından saklandığını, ancak daha sonra bulamadığını vs. kabullenmektedir.

Dr. Şıvan'ın MAKALELERİ...

31 Mart 1957: Ceride-i Dersim – *Resmi Geçit*

11 Ocak 1958: Akis – *Demokratik Rejim İçinde Yaşamaya Azimli Milletler Ne Şekilde Hareket Etmelidirler?*

18 Şubat 1960: Ceride-i dersim – *Karatoprağı Anarken*

20 Mayıs 1961: Ceride-i Dersim – *Türkiye'nin Kalkınmasında Tunceli*

15 Eylül 1961: Forum – *Sağlık Hizmetleri*

1 Ocak 1962: Dicle-Fırat – *Doğunun Baş Düşmanı Faşizm*

13 Ocak 1962: Vatan – *Verem Savaşı Derken*

13 Haziran 1962: Yön – *Doğu davamız*

27 Haziran 1962: Yön – *Toprak Reformu Diye Kimi Aldatıyorlar?*

25 Temmuz 1962: Yön – *Doğu*

8 Ağustos 1962: Yön – *Kürtaj Serbest Bırakılmalı*

22 Ağustos 1962: Yön – *Bir Tartışma Üzerine*

19 Eylül 1962: Yön – *Kimler İçin Çan Çalıyor?*

14 Kasım 1962: Yön – *Doğuyu Sosyalizm Kurtarır*

1 Aralık 1962: Dicle-Fırat – *Doğunun Baş Düşmanı Faşizm I*

10 Aralık 1962: Yeni İstanbul – *Gerçekleri Ters Gösterme Çabası*

6 Ocak 1963: Dicle-Fırat – *Doğunun Baş Düşmanı Faşizm II*

1 Şubat 1963: Dicle-Fırat – *Doğunun Baş Düşmanı Faşizm III*

3 Mart 1963: Yeni İstanbul – *Jurnalcinin Mumu*

6 Mart 1963: Dicle-Fırat – *Ya Doğuluların Günahı Ne?*

16 Nisan 1963: Sosyal Adalet – *Irkçı, Sömürücü Tehlikeyi Görmek ve Birleşmek Gerek*

30 Nisan 1964: Milliyet – *Kürtaj Serbest Olmalıdır*

13 Kasım 1964: Yön – *Ziya Selışık'a Cevap*

VII. 2 Türkiye'de Kürdistan Demokrat Partisi (T'de KDP)

Tüzüğü

Madde: 1- Partinin adı: TÜRKİYE'DE KÜRDİSTAN DEMOKRAT PARTİSİ.

Madde: 2- Partimiz ilerici ve devrimci bir siyasi organizasyon olup, Türkiye'de kurulmuştur.

Madde: 3- Partimiz Türkiye Kürdistanı'nda yaşayan Kürt halkının, kendi kaderini bizzat kendisinin tayinine hakkı bulunduğu inanır. Bu amaca varmak için, Kürt milli varlığının resmen tanınmasını ve Kürt milli demokratik haklarının istirdadını temel şart sayar.

Madde: 4- Partimizin mücadelesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğü esprisi içinde, Türk milli imtiyazları yerine; Türk ve Kürt halklarının tam hak eşitliğine müstenit gerçek kardeşliğini ve beraberliğini ikâme etmek esaslarına dayanır.

Madde: 5- Türkiye hudutları dâhilinde yaşayan Kürt halkının ana tabanı, Kürdistan'ın geniş köylü kitleleridir. Bu nedenle partimiz, ana amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesi uğrunda girişeceği eylemlerinde, Kürdistan köylüsüne dayanacaktır.

İşçiler ve partimizin programını benimseyen aydınlar, öğrenciler, memurlar, esnaf ve sanatkarlar gibi orta tabaka mensupları, Kürdistan köylüsünün tabii yardımcıları ve müttetikleridirler.

Madde: 6- Kürt millet hareketinin ve dolayısıyla Kürdistan'ın geniş köylü kitlelerinin öncü ve organizatörü durumunda bulunan partimiz, sosyal-siyasi eylemlerinin seyri boyunca, şu temel görüşleri titizlikle göz önünde tutar:

a- Türkiye'de siyasi iktidarın gerçek kuvveti, cunta (subay-aydın) gruplarıdır. Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ekonomik bir temele sahip bulunmamakla beraber, cuntalar, siyasi iktidarı zorla (açık ya da kapalı) ellerinde tutmaktadır.

b- 1946'dan beri, cuntaların açık ırkçı-faşist diktatörlüğü şekillenmiş sona ermiş gibi gösterilmekte ise de, 27 Mayıs 1960 hükümet darbesi ve sonrasındaki olaylar, cunta gruplarının perde arkasında, siyasi iktidarın iplerini ellerinde tuttuğunu ispat etmektedir. Bu nedenle Türkiye'de birden fazla siyasi partinin ve seçim sisteminin varlığına rağmen, gerçek bir demokrasi ve fikir hürriyeti asla mevcut değildir.

Ve "biçimsel demokrasinin" yaşaması dahi, her türlü garantiden mahrumdur.

c- Türkiye'de siyasi iktidarı ele geçiren cunta grupları, Türkiye halklarının büyük bir dilimini teşkil eden Kürt halkının, milli varlığını inkâr ve temel milli demokratik haklarını gasp ettikleri için, 1920-23 müşterek "Kurtuluş Mücadelesi"nin ilerici, haklı muhtevasına ihanet etmişler ve bu nedenle de meşruiyetlerini yitirmişlerdir.

d- Bu açıdan T-KDP -gerek iktidar ve gerekse muhalefette bulunsunlar- Türkiye'nin diğer siyasi kuruluşları ile, ancak Kürt milli varlığının tanınması ve Kürt milli demokratik haklarının açıkça teslimi şartı ile fikir ve eylem birliğine girebilir.

e- Bu temel ve ön şartı hesaba katmayan; yani Kürt milletinin milli varlığını inkâr ve Kürt milli haklarının gaspını tasvip ya da görmezlikten gelen tüm siyasi, gayri siyasi kuruluşları; Kürt halkını ezen ırkçı, faşist hükümetlerin ve baskı kuvvetlerinin suç ortağı sayar.

Madde: 7- T-KDP; emperyalizmi ve özellikle günümüzde ortaya çıkan bazı az gelişmiş ülkelerdeki dahili, milli-sosyal çelişkileri, bilimsel metotlarla analize eder: Giriş bölümümüzde, mahiyeti kısaca belirtilen Dahili Milli Çelişki çözülemediği, yani Türkiye'de Kürt halkının inkârı ve demokratik milli haklarının gaspı şeklinde ortaya çıkan, dahili-milli ezme tabikası sona ermediği müddetçe; Kürt halkının dahili-milli muhalefet potansiyelini münhasıran, "Milletlerarası Emperyalizme Karşı Savaş!" alanına kanalize etmek isteyen tüm fikri ve aksiyoner çabaları kötü bir tuzak ya da fahiş bir yanlış olarak telâkki eder.

Madde: 8- Türkiye Kürdistanı adı tanınmalı ve hudutları etnik, coğrafi ve tarihi gerçeklere uygun olarak belirtilmelidir.

Madde: 9- Kürt dili, Türkiye Kürdistanı'nın resmi dili olarak kabul edilmelidir.

Madde: 10- Kürt kültürü serbestçe gelişmeli ve Kürtlere kendi çocuklarının tahsilinin her kademesinde, kendi ana dilleri ve öz kültürleriyle yetiştirme hakkı tanınmalıdır.

Madde: 11- Türkiye Kürdistanı'nda sağlık, eğitim ve öğretim hizmetleri tamamen karşılıksız verilmeli ve Kürt çocukları için tahsilin her kademesi, tamamen parasız olmalıdır.

Madde: 12- Türkiye'nin tüm yeraltı ve yerüstü servetlerinin sağlanan gelirlerden Kürdistan'ın hissesi, Türkiye genel nüfus oranında tespit edilmelidir.

Madde: 13- Ekonomik plânlamada; günümüze kadar bir sömürge alanı zihniyeti içinde sömürülmüş ve ihmal edilmiş Kürdistan'ın kalkındırılmasına öncelikle ve ivedilikle yer verilmelidir. Kalkınma plânları bu esaslara göre hazırlanmalıdır.

Madde: 14- Sanayi kuruluşları, özellikle ağır sanayi tesislerinin dağıtımında, günümüze kadar apaçık bir şekilde tabik edilmiş sömürgeci tasarruflardan vazgeçilmeli ve Kürdistan'ın yer altı servetleri mutlak olarak Kürdistan'da işletilmelidir.

Madde: 15- Partimiz, emperyalizmin her türlüüne karşı milli ve sosyal hak talebinde bulunan ya da kurtuluş mücadelesini veren tüm dünya halklarından yanadır.¹²⁹

VII. 3 "Partiye Giriş Yemini:"

"Ben biliyor ve inanıyorum ki, mensubu bulunduğum Kürdistan halkı; zorbalardan bütünü insani, milli, sosyal ve kültürel haklarından; zorla, hile ile, kabalıkla mahrum edilmiştir. Halkımızı özgürlüğe kavuşturmak, onurlu ve mutlu kılmak ve bunları koruyabilmek için; devrimci çalışma ve mücadele yapmak, özellikle milli bir teşkilat kurmak zaruridir. Bu nedenle ölünceye kadar bu soraşger (devrimci) yolda yürüyeceğime arkadaşlarımı koruyacağıma, Kürt halkının özlem ve isteklerini gerçekleştirmek için tüm gücümü harcaayacağıma ve partimizin saflarında çalışacağıma; namusum, şerefim, tüm fikri ve maddi mukaddesatım üzerine yemin ediyorum."¹³⁰

129- Şerwan Büyükkaya, ilk Anlatım, s. 149-150-151-152

130- Şerwan Büyükkaya, age., s. 142

NİZAMNAMEYA NAVXWE A

PARTIYA DEMOKRATA KURDISTAN

LI TIRKIYA

BONDA KETINA NAVXWE PARTI

Ez dizanim û bawer dikim, ku miletên me yên Kurdistanî, ji aliyê zorke-
ran ve, ji hemî heqên xwe ên mirovtî,
mîlî, civakî, kulturî û iqtisadî; bi
zordarî, fêlbazî, hevberî û bêbextî ha-
tine bê par kirin.

Ji bo standin û parastina azadî,
serbilindî, bextiyarî û rûmeta gelên
me, divê em xebat û tekoşîna xwe şerîf
bikin û rêxistîna xwe şerîfgerî û mîlî
pêk binin.

Ji ber vê yekê, ez li ser geref,
namûs û ramanên xwe em biqedes û pîroz
sonî dixwem, ku ez ê bêtê mirinê li
ser vê rêya şerîfî biçim; hevalên xwe
biparêzî û ji bona bi cî anîna doz û
daxwazên miletên Kurdistanî hemî hêzên
xwe bikar binîm; û di bin ala Partiya
me de bixebitîm.

47

PARTIYE GİRİŞ YEMİNİ

Ben biliyor ve inanıyorum ki, men-
subu bulunduğum Kürdistan Halkı, zorba-
lar tarafından bütün insani, milli, e-
konomik, sosyal ve kültürel haklarından
zorla, hile ile, kabalık ve kalıplaşıkla
mahrum edilmiştir.

Halkımızı özgürlüğe kavuşturmak,
onurlu ve mutlu kılmak ve bunları ko-
rusabilmek için, devrimci çalışma ve
mücadele yapmak, özellikle milli, dev-
rimci ve ilerici bir teşkilat kurmak
zaruridir.

Bu nedenle, ölüncüye kadar bu dev-
rimci yolda yürüyeceğime, arkadaşları-
mı koruyacağıma, Kürdistan Halkı'nın
özlem ve isteklerini gerçekleştirmek
için tüm gücümü harcayacağıma ve Parti-
mizin safılarında çalışacağıma, namusum,
şerefim, tüm fikri ve maddi mukaddesa-
tım üzerine yemin ederim.

Türkiyede Kurdistan Demokrat Partisi İç Tüzüğü ve tüzüğün 23. ve 47. sayfaları

Leşkerê Winda

Ku heyetek diçê derekî
Ji bo gora Leşkerê Winda
Tacegulekê bi xwe ra dibe
Sibêro eger
Bê welatê min jî heyetek wiha
Bipirsi ji min “Kanê gora Leşkerê Winda“
Dibê'm “Ezbenî
Li kêleka her cuhê
Li ser dika her mizgeftê
Li ber deriyê her malê
Her dêrê
Her şikeftê
Li ser tahtê her çiyayî
Li bin siya her baxî
Li Kurdistan
Li ser her buhust axê
Li bin her gazê ezman
Şerm mekê
Hin serê xwe daxê û
Daynê tacegula xwe“

Abdulla Peşew